



МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРАЛ

14201 Улаанбаатар хот, Сүхбаатар дүүрэг,
Жанжин Д.Сүхбаатарын талбай 1, Төрийн ордон,
Утас: 26-70-16, Факс: 32-70-16
E-mail: secretariat@parliament.mn
<http://www.parliament.mn>

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙ САЙД
НЯМ-ОСОРЫН УЧРАЛ
ТАНАА

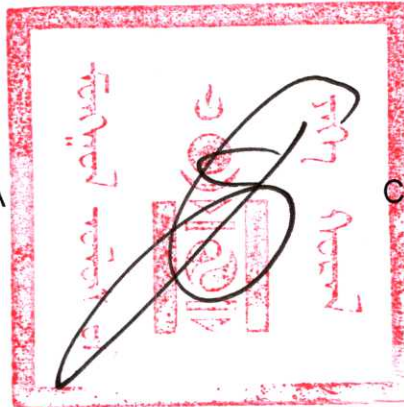
2026.10.27 № чир-01/12008
танай _____-ны № _____-т

Улсын Их Хурлын гишүүдийн
асуулт хүргүүлэх тухай

Монгол Улсын Их Хурлын 2026 оны намрын ээлжит чуулганы 10 дугаар сарын 30-ны өдрийн нэгдсэн хуралдааны Улсын Их Хурлын асуулгын цагаар Ерөнхий сайдад тавих Улсын Их Хурлын гишүүдийн асуултыг Монгол Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдааны дэгийн тухай хуулийн 112 дугаар зүйлийн 112.2-т "Гишүүд Ерөнхий сайдад тавих асуултаа асуулга болохоос 7 хоногийн өмнө Улсын Их Хурлын даргад бичгээр хүргүүлэх бөгөөд ирүүлсэн асуултыг нэгтгэн Улсын Их Хурлын дарга Ерөнхий сайдад ажлын 2 өдрийн дотор хүргүүлж, асуултыг Улсын Их Хурлын албан ёсны цахим хуудсанд байршуулна." гэж заасны дагуу хавсралтаар хүргүүлж байна.

Хавсралт¹²... хуудастай.

ДАРГА



С.БЯМБАЦОГТ

2526000230

Монгол Улсын Их Хурлын 2026 оны 10
дугаар сарын 30-ны өдрийн УИХ 01/2008
дугаар албан бичгийн хавсралт

**Монгол Улсын Их Хурлын 2026 оны намрын ээлжит чуулганы
10 дугаар сарын 30-ны өдрийн Баасан гарагийн нэгдсэн хуралдааны
Улсын Их Хурлын асуулгын цагт Ерөнхий сайдаас асуухаар ирүүлсэн
Улсын Их Хурлын гишүүдийн асуулт**

№	Улсын Их Хурлын гишүүн	Асуулт
МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРАЛ ДАХЬ АРДЧИЛСАН НАМЫН БҮЛЭГ		
1	Б.Түвшин	Сэдэв: “Төсөв: Хулгайлагдсан хариуцлага”
2	Ж.Баярмаа	Монгол Улсад улс төр, ёс суртахууны соёл төдийгүй төсвийн сахилга бат алдагдаж, төсвийн зардал, өрийн дарамт нэмэгдэж, төсвийн хөрөнгийг үр ашиггүй зарцуулах явдал давтагдсаар байна. Гэтэл эдгээр шийдвэрийг гаргасан албан тушаалтнууд улс төрийн болон албан тушаалын бодит хариуцлага хүлээдэг тогтолцоо яагаад бүрдэхгүй байна вэ? Ерөнхий сайд Та төсвийн хариуцлагын тогтолцоог хэзээ, хэрхэн бий болгох вэ? Ерөнхий зарчим бус, хэрэгжүүлэх тодорхой хугацаа, хариуцах албан тушаалтан, үр дүнг хэмжих шалгуур үзүүлэлт (KPI), зорилтот түвшин бүхий хариулт өгнө үү. Хэсгийн хуралдаанаар хэлэлцүүлж, хуулийн төсөлд тусган шийдвэрлэж өгнө үү.
3	Ц.Баатархүү	Сэдэв: “Төсөв: Хулгайлагдсан хариуцлага” 2021 болон түүнээс өмнө эхэлсэн 150 гаруй барилга одоог хүртэл дуусаагүй байна. Тухайлбал Байгалийн түүхийн музей, ШУА-ийн нэгдсэн цогцолбор 2020 онд эхэлсэн боловч өнөөдөр ч ашиглалтад ороогүй. Гэтэл Засгийн газар 2026 онд 289 шинэ төсөлд 1.27 их наяд төгрөг төсөвлөсөн бөгөөд жил бүр бүх төслийн нийт өртгийн ердөө 30% орчмыг л санхүүжүүлж чадаж байна. Яагаад шинэ барилга нэмж төлөвлөсөөр байгаа вэ?
4	Г.Ганбаатар	Сэдэв: “Төсөв: Хулгайлагдсан хариуцлага” 1. Өнгөрсөн хугацаанд төсвийг үр дүнгүй зарцуулсан албан тушаалтнуудад ямар хариуцлага хүлээлгэв, цаашид хариуцлага тооцох уу?
5	Ц.Мөнхтуяа	Сэдэв: “Төсөв: Хулгайлагдсан хариуцлага” Монгол Улсын Их Хурлын 2020 оны 52 дугаар тогтоолоор “АЛСЫН ХАРАА 2050” МОНГОЛ УЛСЫН УРТ ХУГАЦААНЫ ХӨГЖЛИЙН БОДЛОГО-ыг баталсан байх

	ба энэхүү тогтоолын 2 дугаар хавсралтаар батлагдсан “АЛСЫН ХАРАА-2050” МОНГОЛ УЛСЫН УРТ ХУГАЦААНЫ ХӨГЖЛИЙН БОДЛОГЫН ХҮРЭЭНД 2021-2030 ОНД ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА”-ны 2 дугаар зүйлийн 2.1.36 дахь хэсэгт “Цэцэрлэг, ерөнхий боловсролын сургуулийн багш, туслах багшийн ажлын ачааллыг ажлын байр, хөдөлмөрийн онцлогтой уялдуулж, тэдний үйл ажиллагааг үр дүнгээр нь үнэлж, цалин хөлс, урамшууллын тогтолцоог боловсронгуй болгон бодит цалингийн хэмжээг улсын дунджаас дээш байлгана.” Монгол Улсын Их Хурлын 2024 оны 8 дугаар сарын 27-ны өдрийн 21 дүгээр тогтоолын 1 дүгээр хавсралтаар батлагдсан “МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН 2024-2028 ОНЫ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ХӨТӨЛБӨР”-ийн 2 дугаар зүйлийн 2.2.3.3 дахь хэсэгт “Багшийн хөдөлмөрийн бүтээмжийг бодитоор үнэлж, багш, ажилчдын цалин, хөдөлмөрийн хөлсний хэмжээг төсөв, мөнгөний бодлоготой уялдуулан үе шаттайгаар нэмэгдүүлж, улсын дундаж хэмжээнд хүргэж, нийгмийн баталгааг хангана.” Монгол Улсын Их Хурлын 2025 оны 5 дугаар сарын 29-ний өдрийн “Монгол Улсын хөгжлийн 2026 оны төлөвлөгөө батлах тухай” 48 дугаар тогтоолын 1 дүгээр хавсралтаар батлагдсан “МОНГОЛ УЛСЫН ХӨГЖЛИЙН 2026 ОНД БАРИМТЛАХ БОДЛОГЫН ТЭРГҮҮЛЭХ ЧИГЛЭЛ”-ийн 2 дугаар зүйлийн 2.1.18-д “Багш ажилчдын цалин хөлс, нийгмийн баталгааны асуудлыг тэргүүн ээлжид сайжруулна.” Монгол Улсын Их Хурлын 2025 оны 11 дүгээр сарын 28-ны өдрийн “МОНГОЛ УЛСЫГ 2026-2030 ОНД ХӨГЖҮҮЛЭХ ТАВАН ЖИЛИЙН ҮНДСЭН ЧИГЛЭЛ БАТЛАХ ТУХАЙ” 109 дүгээр тогтоолын 2 дугаар хавсралтаар батлагдсан “Монгол Улсыг 2026-2030 онд хөгжүүлэх таван жилийн үндсэн чиглэлийн үр дүн”-ийн 1 дүгээр зүйлийн 1.1.1.1, 1.1.2.2, 1.1.3.4 дэх хэсгүүдэд “Багшийн үндсэн цалинг улсын дундаж нэрлэсэн цалингаас дээгүүр тогтоож, бусад нийгмийн баталгааг сайжруулах” замаар “Мэргэжлийн багшийн хангалт, чанарыг сайжруулна.”, үндсэн хариуцагч нь Боловсролын яам, хамтран хариуцагч нь Гэр бүл, хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яам, Сангийн яам байхаар, 3 дугаар хавсралтаар батлагдсан “Монгол Улсыг 2026-2030 онд хөгжүүлэх таван жилийн үндсэн чиглэлийн үр дүнгийн хяналт шинжилгээ, үнэлгээний шалгуур үзүүлэлт, зорилтот түвшин”-д дээрх үр дүнг 1 дүгээр зүйлийн 1.1.1.1, 1.1.2.2, 1.1.3.4 дэх хэсэгт нарийвчилж, сургуулийн өмнөх, ерөнхий, мэргэжлийн боловсролын багшийн үндсэн цалинг жил тутам
--	--

		Үндэсний статистикийн хорооноос гаргадаг улсын дундаж нэрлэсэн цалингаас дээгүүр тогтоох ба 2026 онд 2,800,000 (хоёр сая найман зуун мянга) төгрөгөөс доошгүй, 2027 онд 2026 оны түвшнээс дээгүүр, 2028 онд 2027 оны түвшнээс дээгүүр, 2029 онд 2028 оны түвшнээс дээгүүр, 2030 онд 2029 оны түвшнээс дээгүүр байхаар тус тус зааж өгчээ. Монгол Улсын Их Хурлын 2025 оны 6 дугаар сарын 2-ны өдрийн “Монгол Улсын хөгжлийн 2027 оны төлөвлөгөө батлах тухай” 29 дүгээр тогтоолын 3 дугаар хавсралтаар батлагдсан “Монгол Улсын хөгжлийн 2027 оны төлөвлөгөөний хяналт-шинжилгээ, үнэлгээний шалгуур үзүүлэлт”-д багшийн үндсэн цалинг 2026 оны улсын дундаж нэрлэсэн цалингаас дээгүүр тогтоох үр дүн, шалгуур үзүүлэлтийг мөн зааж өгчээ. Монгол Улсын хөгжлийн урт, дунд, богино хугацааны бодлогын баримт бичгүүд, Засгийн газрын 2024-2028 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрт тусгасан дээрх чиглэл, арга хэмжээг хэрэгжүүлж, Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Гучин наймдугаар зүйлийн 2 дахь хэсэгт “Засгийн газар төрийн хуулийг биелүүлж, аж ахуй, нийгэм, соёлын байгуулалтыг удирдах нийтлэг чиг үүргийн дагуу дараах үндсэн бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ: 1/ “Үндсэн хууль, бусад хуулийн биелэлтийг улс даяар зохион байгуулж хангах;” чиг үүргээ биелүүлэхийг шаардаж, Монгол Улсын Их Хурлын тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.1.13 дахь заалт, 37 дугаар зүйлийн 37.1.2 дахь заалт, Монгол Улсын Их Хурлын хяналт шалгалтын тухай хуулийн 12 дугаар зүйлийн 12.1 дэх хэсгийг тус тус үндэслэн Танд дараах асуултыг тавьж байна. 1. 2026 онд багтаан цэцэрлэг, ерөнхий боловсролын сургууль, мэргэжлийн боловсрол, сургалтын байгууллагын багшийн үндсэн цалинг Үндэсний статистикийн хорооноос жил тутам шинэчлэн гаргадаг 2026 оны улсын дундаж нэрлэсэн цалингаас дээгүүр тогтоох буюу 2,800,000 (хоёр сая найман зуун мянга) төгрөгт хүргэх талаар ямар арга хэмжээ авч хэрэгжүүлсэн бэ? 2. Монгол Улсын Их Хурлын 2026 оны хаврын ээлжит чуулганаар хэлэлцэн баталсан Монгол Улсын хөгжлийн 2027 оны төлөвлөгөө, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2027 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2028-2029 оны төсвийн төсөөллийн тухай хууль болон 2027 оны намрын ээлжит чуулганаар хэлэлцэж байгаа Монгол Улсын 2027 оны төсвийн тухай хуулиудад цэцэрлэг, ерөнхий боловсролын сургууль, мэргэжлийн боловсрол, сургалтын байгууллагын багшийн үндсэн цалинг 2026 оны улсын дундаж нэрлэсэн цалингаас дээгүүр тогтоох
--	--	---

		чиглэлээр ямар арга хэмжээ авч хэрэгжүүлэх гэж байна вэ?
6	Г.Хосбаяр	Сэдэв: "Төсөв: Хулгайлагдсан хариуцлага" - Төсвийн хөрөнгө оруулалт дахь хулгайн асуудлаар?
7	Д.Энхтуяа	Сэдэв: "Төсөв: Хулгайлагдсан хариуцлага" Үндэсний баялгийн сангийн тухай хууль 2024 онд батлагдаж, хэрэгжиж эхэлсэн. Хуулийн 4.1.6, 10.1.2, 11.1.2 дахь хэсгүүдэд зохицуулсан хуримтлалын санг Засгийн газар 2024, 2025 онуудад орон сууцжуулах хөтөлбөрт зарцуулсан тухай мэдээлсэн. Асуулт: Өнөөдрийн байдлаар Хуримтлалын сангийн нийт үлдэгдэл, түүнийг иргэний нэрийн дансанд бичсэнээр нэг иргэнд хэдэн төгрөг байгаа вэ? 2027 онд Хуримтлалын сангийн нийт хөрөнгө, иргэний нэрийн данс тус тус хэдэн төгрөгөөр нэмэгдэх вэ?
8	Р.Эрдэнэбүрэн	Асуулт 1. Монгол Улсын төсвийн нийт зарлагын 75-80 орчим хувийг урсгал зардал эзэлж ирсэн. Улс орны хөгжлийг тодорхойлох дэд бүтэц, эрчим хүч, үйлдвэрлэл, эдийн засгийн бүтээмжийг нэмэгдүүлэх хөрөнгө оруулалтад харьцангуй бага хувийг зарцуулж байгаа нь төсвийн бүтцийн суурь асуудал юм. Сүүлийн таван жилийн хугацаанд төсвийн урсгал зардал хэдэн их наяд төгрөгөөр нэмэгдсэн бэ? Үүнээс төрийн байгууллагуудын үйл ажиллагаа, цалин хөлс, бараа үйлчилгээний худалдан авалт, татаас, шилжүүлэг тус бүр хэдээр өссөн бэ? Засгийн газар төсвийн урсгал зардлын эзлэх хувийг бууруулж, бүтээмжийг нэмэгдүүлэх хөрөнгө оруулалтын эзлэх хувийг өсгөх тодорхой зорилт тавьсан уу? Тавьсан бол хэдэн онд, хэдэн хувьд хүргэх вэ? Асуулт 2. Төсвийн зарлага жил бүр нэмэгдэж байгаа боловч эдийн засгийн бүтээмж яагаад түүнтэй дүйцэх хэмжээгээр өсөхгүй байна вэ? Төсвийн зарлага өсөх нь өөрөө эдийн засгийн хөгжил биш. Хөгжлийг төсвөөс хэдэн их наяд төгрөг зарцуулснаар бус, үр дүнд нь хэдэн ажлын байр бий болсон, үйлдвэрлэлийн хүчин чадал хэр нэмэгдсэн, иргэдийн бодит орлого хэрхэн яаж өссөнөөр хэмжих ёстой. Ялангуяа 2027 оны төсвийн төслийг боловсруулахдаа өмнөх жилүүдэд төсвөөс санхүүжүүлсэн томоохон төсөл, хөтөлбөрүүдийн эдийн засгийн өгөөжийг тооцсон уу? Засгийн газар төсвийн зарцуулалтыг эдийн засгийн бодит үр дүнгээр хэмждэг тогтолцоонд хэзээ шилжих вэ?

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРАЛ ДАХЬ МОНГОЛ АРДЫН НАМЫН БҮЛЭГ		
9	О.Батнайрамдал	Улс орны эдийн засаг, нийгэм: Оюу Толгойн ногдол ашгийг Хуримтлалын санд төвлөрүүлэх шийдвэр гарсантай холбогдуулан, Хуримтлалын сангийн журмын шинэчлэлийг хэрхэн хийж, иргэдийн эрүүл мэнд, боловсрол, орон сууц гэсэн 3 асуудлыг шийдвэрлэхээр ажиллах вэ? Бусад асуудал: Онтрэ ХХК-иас лицензийн шилжүүлгийн татварын төлбөрт орж ирсэн 24.3 тэрбум төгрөгийг буцаах уу?
10	Х.Баасанжаргал	Хууль тогтоомжийн биелэлт: - Хуулийн давхардал, хийдэл, зөрчлийг арилгаж хүний эрхийг хангах үндсэн зарчмыг хэрэгжүүлж ажиллах дээр 2027 оны төсөвт ямар арга хэмжээг тусгуулсан бэ? - Хүний эрхийн 2 дугаар хөтөлбөрийг батлуулахад 2027 оны төсөвт ямар арга хэмжээг тусгуулсан эсэх Тухайн жилийн төсөв, жилийн төлөвлөгөөний биелэлт: Засгийн газар ямар бодлого баримталж байна вэ? Монгол Улсын 2027 оны төсвийн тухай, Үндэсний баялгийн сангийн 2027 оны төсвийн тухай, Нийгмийн даатгалын сангийн 2027 оны төсвийн тухай, Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн 2027 оны төсвийн тухай хуулийн төслүүд боловсруулан түүний хавсралтуудыг батлахдаа зөвхөн эдийн засгийн үр ашиг, санхүүгийн үзүүлэлтээс гадна дараах асуудлыг тусгасан эсэх талаар танилцуулах. Үүнд: 1. Тухайн төсөв хүний ямар эрхийг хангаж байгаа талаар; 2. Төрийн нөөцийг зөв хуваарилахад бүлгээс гадна үлдэж болзошгүй анхаарах ёстой бүлгүүдийг тусгасан эсэх; 3. Салбар яамд төсөв боловсруулахдаа тулгамдаж буй хүний эрхийн асуудлаа тодорхойлж, эрэмбэлсэн эсэх; 4. Төсвийн төлөвлөлт, хуваарилалт, зарцуулалтыг хүний эрхийн зарчимтай уялдуулсан эсэх талаарх; 5. Тухайн төсөв батлагдсанаар хүний амьдралд ямар бодит үр дүн гаргаж байгаа талаар үнэлж дүгнэсэн талаарх мэдээлэл.
11	О.Саранчулуун	Хууль тогтоомжийн биелэлт: Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний эрхийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийг боловсруулах ажлын

	хэсэг ГБХНХ-ын сайдын 2025 оны 1-р сарын 28-ны өдрийн А/22 дугаар тушаалаар байгуулагдсан. АСУУЛТ: Хуулийн шинэчилсэн найруулгыг хэзээ өргөн барих вэ? Засгийн газрын үйл ажиллагааны хөтөлбөр: Барилга, хот байгуулалтын сайд, Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайдын 2023 оны 07 дугаар сарын 06-ны өдрийн 164 А/102 дугаар тушаалаар "Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэнийг орон сууцаар хангахад дэмжлэг үзүүлэх" хөтөлбөр баталсан. Хөтөлбөрийн зорилго нь хөдөлмөр эрхэлж, орлого олдог хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийг төрөөс хэрэгжүүлж буй орон сууцны бодлого, төсөл хөтөлбөрт тэргүүн ээлжид хамруулах, байнгын асаргаа шаардлагатай хөгжлийн бэрхшээлтэй гишүүнтэй өрхийн орон сууцны дэмжлэгт хамруулах замаар амьдралын чанарыг нэмэгдүүлж, ая тухтай амьдрах нөхцөлөөр хангахад оршино гэж заасан. Засгийн газрын 2024-2028 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрт орон сууцтай хамаатай заалтууд байна. Үүнд: 1.4.1.5. Бүсийн хүний нөөцийн бодлого, нийгмийн баталгааг хангах төсөл, арга хэмжээ, түрээсийн орон сууцны хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ. 2.4.1.1. Үндэсний баялгийн сангаар дамжуулан иргэдийг орон сууцтай болоход дэмжлэг үзүүлж, төр, хувийн хэвшлийн хамтын ажиллагааны хүрээнд орлогод нийцсэн орон сууцны нийлүүлэлтийг нэмэгдүүлж, орон сууцжуулалтыг эрчимжүүлнэ. 2.4.1.3. Үндэсний орон сууцны корпорац байгуулж, орон сууцны ипотекийн хөтөлбөрийг үе шаттайгаар Засгийн газарт шилжүүлэх ажлыг зохион байгуулна. 2.4.1.4. "Миний түрээсийн орон сууц" хөтөлбөрийг хэрэгжүүлж, ипотекийн хөнгөлөлттэй зээлийн бүтээгдэхүүнийг өмчлөх хэлбэрийн орон сууцны төслүүдийг хэрэгжүүлнэ. 2.4.1.5. "Хашаандаа сайхан амьдаръя" хөтөлбөрийг хэрэгжүүлж, эрчим хүчний хэмнэлттэй, байгаль орчинд ээлтэй амины орон сууц шинээр барих, засварлахад хөнгөлөлттэй зээл болон бусад дэмжлэг үзүүлэх эрх зүйн орчныг бүрдүүлнэ. 2.4.1.6. Эх үүсвэрээ бие даасан болон хэсэгчилсэн байдлаар шийдвэрлэсэн, байгаль орчинд ээлтэй, эрчим хүчний хэмнэлттэй амины орон сууцны нийлүүлэлтийг нэмэгдүүлэхэд чиглэсэн бодлого хэрэгжүүлж, дэмжлэг үзүүлнэ.
--	---

		2.4.1.7. Гэр хорооллын иргэдэд эрчим хүчний хэмнэлттэй амины орон сууц барьсан тохиолдолд 30 сая төгрөгийн санхүүжилтийн дэмжлэг үзүүлнэ. 4.2.3.9. Төрийн албан хаагчдын нийгмийн баталгааны зохистой бодлогыг баримтлан орон сууцны хүртээмжийг нэмэгдүүлнэ. Төрийн албанаас эрт тэтгэвэрт гарч байгаа иргэд хөдөлмөр эрхлэх, жижиг, дунд, бичил бизнесийн салбарт ажиллах, орлого олох, баялаг бүтээх боломжийг бүрдүүлнэ. 4.4.3.8. “Салбарын хүний нөөц-Нийгмийн хамгаалал” зорилтын хүрээнд алба хаагчдын цалин хөлсийг нэмэгдүүлж, орон сууцжуулах хөтөлбөр хэрэгжүүлж, тогтвор суурьшилтай ажиллах баталгааг дээшлүүлнэ. 2026 оны 4 дүгээр сард Хот байгуулалт, барилга, орон сууцжуулалтын яамнаас УИХ-ын гишүүн О.Саранчулууны “хөгжлийн бэрхшээлтэй хүнийг орон сууцжуулах талаар тавьсан асуулгын танилцуулга”-нд хариулсан хариултад: - "Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэнийг орон сууцаар хангахад дэмжлэг үзүүлэх" хөтөлбөрийн хүрээнд хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдээс 2023 оны 11 дүгээр сарын 06-ны өдрөөс харьяаллын яамнаас буюу Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яамны дэд сайдаас чиглэл ирүүлсний дагуу өргөдөл, хүсэлтийг хүлээн авч бүртгэж эхэлсэн ба 2026 оны 03 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар 769 иргэний өргөдөл, хүсэлтийг хүлээн авч бүртгэсэн. - Засгийн газрын 2026 оны 03 дугаар сарын 11-ний өдрийн хуралдаанаар “Төрийн өмчийн орон сууцыг иргэнд хөлслүүлэх, өмчлүүлэх, худалдах журам”-ыг хэлэлцүүлж, батлуулсан бөгөөд журмын зохицуулалтаар өмнө нь түрээсийн орон сууцанд хамрагдах зорилтот бүлгийн 8 ангилал, квот байсныг 9 ангилал болгож, ангилал тус бүрийн квотыг шинэчилсэн. Тухайлбал: - Ахмад настны ангиллын квот 15% байсныг 18% болгох; - Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн ангиллын квот 5% байсныг 10% болгож зорилтот бүлгийн иргэд рүү чиглэсэн квотын хүртээмжийг нэмэгдүүлсэн. Батлагдсан журмаар зорилтот бүлгийн иргэдийг орон сууцанд хамруулах чиглэлээр дараах томоохон зохицуулалтууд орсон. Үүнд:
--	--	---

		1. Журмын хүрээнд төрийн өмчийн орон сууцыг иргэдэд 4 үндсэн хэлбэрээр ашиглуулах зохицуулалтыг тусгасан. Үүнд: - Төрийн өмчийн орон сууцыг иргэдэд хөлслүүлэх хэлбэр: Энэ нь орон сууцны нөхцөл хамгийн шаардлагатай бага, дунд орлоготой иргэдийг эхний ээлжид орон сууцанд хамруулах зорилготой. - Өмчлөлд шилжүүлэх нөхцөлтэйгөөр хөлслүүлэх хэлбэр: Уг хэлбэр нь орон сууц худалдан авах, урьдчилгаа төлбөрөө бүрдүүлэх боломжгүй иргэд эхлээд хөлсөлж амьдарч, тодорхой хугацаанд хуримтлал бүрдүүлсний дараа орон сууцаа өмчлөх боломжтой болно. - Дахин төлөвлөлтийн хүрээнд газар болон эд хөрөнгийг орон сууцаар солих зохицуулалт: Энэ нь гэр хорооллын дахин төлөвлөлтийн сонгогдсон байршилд илүү бодитой урагшлуулах чухал арга хэлбэр юм. - Дахин төлөвлөлтийн сонгогдсон байршлын иргэдийг орон сууцаар түр хангах: Тус зохицуулалт нь дахин төлөвлөлтийн төсөл гацахгүй, иргэдийн эрх ашиг хамгаалагдах нөхцөлийг бүрдүүлнэ гэж хариулсан. АСУУЛТ: 1. Засгийн газрын 2026 оны 81 дүгээр тогтоолоор хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн, түүний гэр бүлийн орон сууцны квотыг 10 хувь болгон нэмэгдүүлсэн. Гэвч хувийг нэмэгдүүлсэн нь иргэд бодитоор орон сууцтай болсон гэсэн үг биш. Иймд 10 хувийн квотын хүрээнд 2026 онд яг хэдэн орон сууц хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэнд хуваарилагдсан бэ? Цаашид хэрэгжүүлэх төсөл бүрд энэ квотыг мөрдүүлэх ямар хяналт, баталгаа байгаа вэ? Мөн журамд тухайн төсөл, хөтөлбөрийн онцлогоос шалтгаалан квотыг өөрчилж болохоор заасан. Энэ зохицуулалтаар хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдэд ногдох квот буурах эрсдэлийг хэрхэн хаах вэ? 2. Түрээсийн орон сууцны төлбөрийн шалгуур - Журмын дагуу иргэн 3 сарын түрээсийн төлбөртэй тэнцэх барьцаа төлөхөөс гадна шалгарсны дараа эхний гурван сарын түрээсийн төлбөрийг ажлын таван өдрийн дотор төлөх шаардлагатай байна. Тэгвэл урьдчилгаа төлбөр бүрдүүлэх боломжгүй, тогтмол орлого багатай, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн тэтгэвэр, тэтгэмжээр амьдардаг иргэд энэ шаардлагыг хэрхэн хангах вэ? Энэ нөхцөлийг зорилтот бүлгийн иргэдэд зориулан хөнгөлөх, барьцааг үе
--	--	---

		шаттай төлүүлэх, төрөөс батлан даалт гаргах, төлбөрийн тодорхой хэсгийг татаасаар нөхөх боломжийг судалсан уу? 3. Банкны зээлийн шалгуур хангахгүй иргэдийн асуудал – Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн орон сууц худалдан авах хүсэлтэй боловч тогтмол орлого, нийгмийн даатгалын шимтгэл төлөлт, өр-орлогын харьцаа, урьдчилгаа төлбөр зэрэг банкны шаардлагыг хангаж чаддаггүй асуудал гардаг. Өмнө дурдагдсан, банкны зээлийн шалгуур хангахгүй байгаа 1,600 (мянга зургаан зуу) хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэний судалгаа ямар эх сурвалжид үндэслэсэн бэ? Эдгээр иргэний хэрэгцээ, орлого, орон сууцны нөхцөлийг нарийвчлан тогтоосон уу? 4. Ипотекийн зээлийн шалгуур хангахгүй иргэдэд зориулсан тусгай батлан даалтын сан, хөнгөлөлттэй зээл, төрөөс хэсэгчлэн санхүүжүүлэх, түрээслээд өмчлөх хувилбаруудыг бий болгох уу? “Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэнийг орон сууцаар хангахад дэмжлэг үзүүлэх” хөтөлбөрийн хэрэгжилтийн талаар тодорхой мэдээлэл өгнө үү. 5. 2026 оны байдлаар хэдэн хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн орон байраар хангагдсан бэ? Тухайн жилийн төсөв, жилийн төлөвлөгөөний биелэлт: Нийгмийн халамжийн тухай хуулиар - Байнгын асаргаа шаардлагатай 16 хүртэлх насны хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд, бүрэн хараагүй, бүрэн хэлгүй, дүлий, одой иргэн болон байнгын асаргаа шаардлагатай хөдөлмөрийн чадвараа бүрэн алдсан хөгжлийн бэрхшээлтэй хүнд орон сууцны хөлс төлөхөд, хэрэв нийтийн халаалтгүй сууц, гэрт амьдардаг бол түлш худалдан авахад нь мөнгөн тусламж олгох - Тэжээн тэтгэх хүүхэдгүй, эсхүл хууль ёсны тэжээн тэтгэгч нь дэмжлэг туслалцаа үзүүлэх боломжгүй нь тогтоогдсон ахмад настан болон хүндэт донор ахмад настанд орон сууцны хөлс төлөхөд, хэрэв нийтийн халаалтгүй сууц, гэрт амьдардаг бол түлш худалдан авахад нь жилд нэг удаа мөнгөн тусламж олгох үйлчилгээг үзүүлж байна. АСУУЛТ: 1. Энэ тусламжид хамрагдах иргэдийн эрхийг ямар шалгуур, үзүүлэлтээр тогтоож байна вэ? Тухайлбал, хөгжлийн бэрхшээлийн төрөл,
--	--	--

		хөдөлмөрийн чадвар алдалтын хувь, байнгын асаргаа шаардлагатай эсэх, өрхийн орлого, амьжиргааны түвшин, орон сууцны нөхцөл зэргийг хэрхэн харгалзан үздэг вэ? Учир нь түлээ, нүүрсний тусламж авдаг хэвтрийн хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэнийг хорооноос нь хасаж байна гэсэн гомдлууд ихээр ирэх болсон. 2. Иймд тусламжийн хэмжээг үнийн өсөлт, өрхийн бодит хэрэглээ, хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний нэмэлт хэрэгцээнд нийцүүлэн шинэчлэх, жилд нэг удаа олгодог тогтолцоог улирал тутам эсвэл сар бүр олгох хэлбэрт шилжүүлэх боломжийг судалсан уу? 2027 оны улсын төсөв болон нийгмийн халамжийн бодлогын шинэчлэлийн хүрээнд энэхүү тусламжийн хэмжээ, хамрах хүрээ, олгох хэлбэрийг сайжруулахад ямар тодорхой арга хэмжээ авахаар төлөвлөж байна вэ? Бусад асуудал: Засгийн газрын 2026 оны 06 дугаар сарын 03-ны өдрийн 232 дугаар тогтоолын хавсралтаар Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний эрхийг хангах Үндэсний зөвлөлийн бүрэлдэхүүнийг шинэчлэх, журамд өөрчлөлт оруулах ажлууд хийгдсэн. Гэвч хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн амьдралд ямар бодит өөрчлөлт гарсан бэ? Зөвлөлийн шийдвэрийг хэрэгжүүлээгүй яам, агентлаг, орон нутгийн удирдлагад ямар хариуцлага тооцож байгаа вэ? Цаашид Үндэсний зөвлөлийг зөвлөмж гаргадаг бус, шийдвэрийн хэрэгжилтийг бодитоор хангуулах, үр дүнг нь хэмждэг байгууллага болгоход ямар арга хэмжээ авах вэ?
ЦӨӨНХИЙН ГИШҮҮД		
12	П.Наранбаяр	- Өмнө нь Чалко компанитай байгуулсан гэрээ, нүүрсний урьдчилгаа төлбөртэй холбоотой орлого болон байгалийн баялгийн өгөөжийг иргэдэд шууд хуваарилах бодлого хэрэгжүүлж байсан. Энэ туршлагыг эргэн дүгнэхэд иргэдэд бэлэн мөнгө, бусад хэлбэрээр өгөөж хүртээх нь өрхийн амьжиргаа, худалдан авах чадвар болон улсын эдийн засагт ямар бодит үр нөлөө үзүүлсэн бэ? Тухайн үеийн шууд хуваарилалтын богино хугацааны үр өгөөж, урт хугацааны эдийн засгийн нөлөөг судалж, үнэлсэн тооцоо, судалгаа бий юу? - Оюу Толгой компанийн ногдол ашгийн орлогыг эрчим хүч, боловсрол зэрэг улсын суурь хэрэгцээ, урт хугацааны хөгжилд чиглэсэн төслүүдэд хөрөнгө оруулах бодлого баримталж байна. Иргэдийн дунд Засгийн газрын шийдвэрт итгэхгүй байх, амлалт

		бодит ажил болох эсэхэд эргэлзэх хандлага ажиглагдаж байна. Засгийн газарт итгэх иргэдийн итгэлийг хэрхэн богино хугацаанд сэргээх вэ?
13	Г.Уянгахишиг	- Үндэсний баялгийн сангийн тухай хуулийн 10.3-т заасны дагуу хуримтлалын санд шилжүүлсэн төрийн эзэмшлийн хувьцаанд ногдох ногдол ашгийн эх үүсвэрийг хөрөнгө оруулалтын хэрэгслээр дамжуулан ашиглах, нэн шаардлагатай төслүүдийг төр хувийн хэвшлийн түншлэлээр хийх хувилбар зөв биш үү? - Ашигт малтмалын тухай хуулийн 5.6 "Стратегийн ач холбогдол бүхий ашигт малтмалын ордын ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл эзэмшиж байгаа этгээд нь хувьцааныхаа 10-аас доошгүй хувийг Монголын хөрөнгийн биржээр арилжина." гэсэн хуулийн шаардлагыг Төрийн өмчит компаниуд хэзээнээс хэрэгжүүлж эхлэх вэ?
14	Л.Энхнасан	- Оюу Толгой ХХК-иас 2027 онд 3 их наяд төгрөгийн ногдол ашиг орж ирэхээр тооцсон байна. Үүнээс 2 их наядыг улсын төсөвт, үлдсэн хэсгийг Хуримтлалын санд төвлөрүүлэхээр төлөвлөжээ. Энэ орлогыг Үндэсний баялгийн сангийн одоогийн механизмаар удирдаж болохгүй, заавал тусгай хууль гаргах ямар шаардлагатай байгаа вэ? - Үндэсний баялгийн сангийн тухай хуулийн 10.1.2, 11.1.2.б. заалтыг Засгийн газар дагаж мөрдөх, төсөв энэ хуульд нийцэх ёстой гэдэгтэй санал нийлж байна уу?
15	Ж.Золжаргал	1. Газрын тосны үйлдвэр ашиглалтад орсны дараа өмчийн ямар хэлбэрийн байгууллага үйл ажиллагааг нь авч явах вэ? Төрийн өмчит компани байх уу эсвэл нээлттэй хувьцаат компани байх уу? Түүнчлэн түүхий эдийн дотоод болон гадаад нийлүүлэлтийн өртөг, тээвэр логистик, олон улсын зах зээл дээрх газрын тосны үнийн хэлбэлзэл, геополитикийн нөхцөл байдлаас шалтгаалан үйлдвэрлэсэн бүтээгдэхүүний өртөг импортын бүтээгдэхүүний үнээс давахад хүрвэл үүсэх алдагдлыг хэрхэн нөхөх, үйл ажиллагааг тогтвортой явуулахад Та, танай Засгийн газар ямар бодлого баримтлах вэ? 2. Нүүрснээс шатахуун, хийн түлш болон бордоо үйлдвэрлэх салбарыг хөгжүүлэх талаар Таны байр суурь ямар вэ? Аливаа улс орон шинэ технологи нэвтрүүлэх, томоохон салбарт ажил эхлүүлэхдээ үндэсний чадамжаа бүрдүүлэхийн тулд эхлээд туршилт, тохируулгын бага оврын үйлдвэрлэл явуулдаг жишиг бий. Энэхүү туршлагаар Монгол Улсад "Нүүрс химийн туршилтын үйлдвэр"

		байгуулах саналыг 2024 онд Улсын Их Хурлын Үйлдвэржилтийн байнгын хороогоор хэлэлцүүлэн, нэгдсэн чуулганы санал хураалтаар Засгийн газрын 2024-2028 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрт тусгасан. Энэ ажил бодитоор хэрэгжих үү?
--	--	--

---oOo---